

גמרא

מבואר במשנה שרק קרובי המת קורעים וחולצים ומברכים במועד, ומשמע שמדובר בכל מת. מקשה הגמרא: ואפילו חכם שמת רק קרוביו עושים כך, והתניא בברייתא, חכם שמת, הכל קרוביו. מבארת הגמרא: וכי הכל קרוביו סלקא דעתך, כפשוטו, אלא ודאי הכוונה שהכל מתאבלים בקרוביו. וממשיכה הברייתא: הכל קורעין עליו בגדיהם, והכל חולצין עליו כתפיהם, והכל מברין עליו בקרבה כאבלים. ומבואר שחכם שמת הכל קורעים וחולצים ומברכים כקרוביו, וכשם שעושים זאת בחול כך עושים במועד כקרוביו, ושלא כמבואר במשנה. מתרצת הגמרא: לא צריךא המשנה לומר שרק הקרובים עושים כך, אלא במת דלאו חכם הוא. אך בחכם שמת אכן הכל עושים כך ואף במועד.

מקשה הגמרא: והרי אף אי המת אדם פשר הוא חיובי מוחייב כל אדם למיקרע, דתניא בברייתא, מפני מה בניו ובנותיו של אדם מתים פשהו קמונים, כדי שייבכה ויתאבל על אדם פשר. מבארת הגמרא: האומנם בניו מתים כדי שייבכה ויתאבל אף שלא חטא, וכי ערבונא קא שקיל מיניה על מנת שלא יחטא, אלא ודאי צריך לומר מפני שלא בכה ויתאבל על אדם פשר. וממשיכה הברייתא: שכל הכובה ומתאבל על אדם פשר מוחלין לו על כל עונותיו, פשייל הכבוד ששעשה לו. ומבואר, שמתאבלים על אדם כשר, ובודאי גם קורעים שזה מעורר הבכי והצער, ומדוע כתבה המשנה שאין עושים כך אלא קרוביו. מתרצת הגמרא: משנתנו דיברה באופן דלאו אדם פשר הוא, שעליו אין קורעים אלא קרוביו.

מקשה הגמרא: הרי אי דקאי אותו אדם חכם במקום המת בשעת יציאת נשמה, חיובי מוחייב לקרוע אף על אדם שאינו כשר, דתניא בברייתא, רבי שמעון בן אלעזר אומר, העומד על המת – בסמוך למת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע, ולמה זה דומה, לספר תורה שגשגרה, שהרואה זאת חייב לקרוע, ושלא כדברי המשנה שרק קרובי המת קורעים. מתרצת הגמרא: מדובר במשנה במי דלא קאי חכם בשעת יציאת נשמה, שאינו קורע אם אינו קרובו.

הגמרא מביאה מעשה בענין קריעה על חכם: בי נח נפשיה – כשיצאה נפשו דרב ספרא, לא קרעו רבנו עליה, ואמרי הטעם, לא גמרינן מיניה – לא למדנו ממנו מאומה, וסברו שקורעים רק על רבם שמת. אמר להו אביי, מי תניא בברייתא לעיל הרב שמת הכל קרוביו, הלא חכם שמת תניא, ורב ספרא הוא חכם. ועוד, שרב ספרא נחשב אף רבינו, שהרי כל יומא שמעתייה – שמועותיו ומאמריו נאמרים בפומין – בפנינו כפי מדרשא, ואנו נחשבים כתלמידיו. ואף כשמענו זאת סבור החכמים שמה דהנה הנה, היות ולא קרעו ביום השמועה, וכבר עברה שעת חימום שוב אין קורעים. אמר להו אביי, הרי תניא בברייתא, חכם שמת, כל זמן שעסקין בהספד עליו חייבין לקרוע. ואז סבור למיקרע לאלתר [מיד]. אמר להו אביי, תניא בברייתא, חכם שמת, כבודו שיקרעו עליו בהספדו, ולכן אל תקרעו עתה, אלא המתינו עד שעת הספד ואז תקרעו.

כיון שמדובר בדיני חכם שמת, מביאה הגמרא מעשה לויית וקבורת רב הונא: בי נח נפשיה דרב הונא, סבור התלמידים לאותובי ספר תורה אפורייה 1- על מיטתו ולומר בשבחו קיים זה מה שכתוב בזה. אמר להו תלמידו רב הסדא, וכי מילתא דכתביה לא סבירא ליה – דבר שבחיינו סבר שאין ראוי לעשות, השתא – עתה שמת ליקום (ליה) ליעבד ליה – נקום ונעשה לו זאת. דאמר רב תחליפא, אנא חיותיה 1-ראיתו לרב הונא, דבעי למיתב אפורייה, והוה מנח ספר תורה עליה – על המיטה, וכף פדא אארעא – הפך כד על הקרקע ואותיב ספר תורה עילויה כדי שיוכל לשבת על המיטה, אלא קסבר רב הונא שאסור לישב על גפי מטה שספר תורה מונח עליה.

המשך המעשה: לא הוה נפיק פוריא מבבא – לא הצליחו להוציא את מיטת רב הונא מהפתח, שהיה צר יותר ממיטתו, סבור לשלשולי למיטה דרך גנין, להעלותה לגג ומשם לשלשלה למטה. אמר להו רב הסדא, אין לעשות כן, דהא גמירנא מיניה, חכם שמת,

כבודו שיוציאוהו מביתו לקבורה דרך פתח דווקא. סבור לאשנויי מפוריא לפוריא – להעבירו ממיטתו למיטה צרה יותר שיוצאת בפתח. אמר להו רב הסדא, אין לעשות כן, דהכי גמירנא מיניה, חכם שמת, כבודו שיוציאוהו לקבורה דווקא במטה ראשונה שבה נפטר. דאמר רב יהודה אמר רב, מנין לחכם שכבודו במטה ראשונה, שגמיר כשהעלה דוד המלך את ארון ה' לעיר דוד (שמואל ב' א) ייפכו את ארון האלהים אל עגלת חדשה, והיא אותה עגלה שבה שלחו הפלשתים את הארון לבית שמש, ומבואר שדרך כבוד לנשאו במה שנשאו עד עתה, והוא הדין לחכם שמת שכבודו להוציאו במיטה שבה מת. וכיון שלא מצאו דרך להוציא המיטה, פרום בבא – שברו מזוזות הפתח והרחיבוהו, ואפקיה למיטה.

המשך המעשה בלויית רב הונא: פתח עליה רבי אבא להספידו, ראוי הוה רבינו שתשרה עליו שכנינה, אלא שפבל גרמה ליה שלא שרתה עליו השכינה, שאינה שורה בחוץ לארץ (מכילתא בא מס' דפסחא הקדמה).

קושיא על מאמר זה: מתיב רב נחמן בר [רב] הסדא, ואמרי ליה, רב חנן בר [רב] הסדא, הרי נאמר (יחזקאל א' א) 'היה הנה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי חכמן פארץ פשרים', ומבואר שהתנבא בבבל. מפה ליה [הכהן] רב חסדא אכזה פסגדליה ואמר ליה, לאו מיניא לך – האם לא אמרתי לך לא תימרוד עלימא – שלא תטריד את הציבור בקושיות שאין בהם ממש, הרי אין זה קשה, מאי משמעות הלשון 'היה', שדבר זה היה כבר פעם אחת, ולא יחזור שנית.

המשך המעשה: בי אפקיה להחם – כשהעלו את רב הונא לארץ ישראל לקבורו שם, אמרו ליה לרבי אמי ולרבי אסי שהיו אז בארץ ישראל, רב הונא אתי לכאן. חשבו שהוא עדיין חי ואמרו, בי הוינן חתם – כשהיינו בבבל לא הוה לן לדלוי רישין מיניה – לא היינו יכולים להרים ראשינו מפניו מרוב בושה, והשתא דאתינן להבא אתא בתרין – בא אחרינו לכאן, שאף כאן יהא לנו בושה מפניו. אמרו (ליה) [לחן], נסתלק כבר וארזנו פא לכאן לקבורה. כשמענו שמת, רבי אמי ורבי אסי נפוק ללוותו, ורבי אילא ורבי חנינא לא נפוק אלא המשיכו בלימודם. ואיבא דאמרי, רבי אילא נפק ללוותו, ורק רבי חנינא לא נפק.

מבארת הגמרא טעמיהם: דנפק מאי מעמיה, דתניא בברייתא, ארון המת העוזב ממקום קבורתו למקום קבורה אחר, עומדים עליו בשורה לעבור לפני האבלים ולומר להם 'תתנחם', ואומרים עליו ברפת אבלים ותנחומי אבלים, והיינו שנוהגים בו כל דיני לויית מת, וזה טעם היוצאים ללוות את רב הונא. ודלא נפק מאי מעמא, דתניא בברייתא אחרת, ארון העוזב ממקום למקום, אין עומדין עליו בשורה, ואין אומרים עליו ברפת אבלים ותנחומי אבלים, והיינו שאין נוהגים בו דיני לויית מת, וזה טעם מי שלא יצא ללוות את רב הונא.

מקשה הגמרא: ברייתות אלו קשיין אהדדי – סותרות זו את זו. מתרצת הגמרא: לא קשיא, כאן – כשחייבו בדיני לויית מת, מדובר כששלידו קיימת – גופו שלם, וכאן – כשפטרו, מדובר בשאין שלידו קיימת, ורב הונא שלידו קיימת הנה, ולכן יצאו רב אמי ורב אסי ללוותו, ומי דלא נפק טעמו מפני שלא סיימוה קמיה לומר שגופו של רב הונא שלם, וסברו שאינו שלם ואין חיוב ללוותו.

מעשה קבורת רב הונא: אמרי החכמים שליווהו, היבא נינחיה – היכן המקום הראוי לקבורתו. ודנו, הלא רב הונא ריבין – לימד והרבה תורה בישראל, וגם רבי חייא ריבין תורה בישראל הנה, וראוי שיקברו יחדיו. ושאלו החכמים, מאן מעייל ליה לקבורה. אמר להו רב הונא, אנא מעיילנא ליה – אני אכניסנו, מפני דאוקמתיה לתלמודאי בי הונא בר תמיני כרי שנין – שהעמדתי תלמודי כבר בהיותי בן שמונה עשרה שנה, ולא הו לי 1-ראיתו קרי, שלמדתי בקדושה, ומשמע ליה קמיה – זכיתי לשמש לפני רב הונא, וידעי בעובדיה – יודע אני במעשיו הטובים, דיימא חד אתהפיבא ליה רצועה דתפילין – יום אחד נתהפכה לו רצועת התפילין כשהשחור בפנים, וייתיב עלה ארבעין תעניתא. ואכן הסכימו החכמים לדבריו, ועייליה רב חגא לארוננו של רב הונא

ילקוט לוי יצחק על התורה

מט

חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח, ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד, אמאי קרי לה יהודיה על שום שכפרה בע"ז דכתיב (שמות ב, ה) ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה וכו', ירד זה משה ולמה נקרא שמו ירד שירד להם לישראל מן בימיו, גדור שגדר פרצותיהן של ישראל, חבר שחיבר את ישראל לאביהן שבשמים וכו'.

מגילה יג, א

כל דבריך אחד הן, כנגד הספר היה אומר, כל דבריך דברי הימים אחת הן, הרבה שמות אתה מזכיר פלוני ופלונני, וכולן אדם אחד הן. ואנו יודעין לדורשן, ואע"פ שסתמת אותן אנו נותנין את לבינו עד שאנו יודעין לדורשן וכו'. ואשתו היהודיה וגו', והלא בתיה שמה דהא כתיב בסופיה ואלה בני בתיה. לרחוץ, לטבול לשום גירות. הכי גרסינן וישא בתיה שמרדה בגילולי בית אביה, ולכך נשתנה שמה בליקוחין הללו.

רש"י

שמות ב, י - ויגדל הילד ותבאהו לבת פרעה ויהי לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתתהו

יח

ביאור מאחזי"ל (מגילה יג, א) משה רבינו נקי "חברי", שחיבר את ישראל לאביהם שבשמים

רבי שמעון בן פזי כי הוה פתח בדברי הימים אמר הכי כל דבריך אחד הם ואנו יודעין לדורשן, (ד"ה-א ד, יח) ואשתו היהודיה ילדה את ירד אבי גדור ואת

1 רבי שמעון בן פזי, כי הוה פתח, כאשר הי' פותח בדרשת ספר דברי הימים, אמר הכי הי' אומר כך, כל דבריך ספר דברי הימים, אחד הם, כלומר, פעמים שאתה מכנה אדם אחד בשמות הרבה, עד שאנו יודעין לדורשן שהכוונה היא לאדם אחד, ומביא דוגמא מהפסוק ואשתו היהודי' ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר אבי שוכו וגו', והכוונה בשמות אלו למשה רבינו שגידלה בת' ככן. ושואל הגמ' אמאי קרי לי' יהודי' מדוע קורא הכתוב לבת' יהודי', ומתריך על שום שכפרה בעבודה זרה דכתיב ותרד בת פרעה וגו' ואמר ר' יוחנן שהכוונה בזה שירדה לרחוץ מגילולי בית פרעה אבי' וכו'. ירד זה משה, ולמה נק' שמו ירד שירד להם לישראל מן בימיו. גדור זה משה שגדר את פרצותיהן של ישראל בתורה שניתנה על ידו (מהרש"א).

חבר זה משה, על שחיבר את ישראל לאביהן שבשמים וכו'.

המשך ביאור למס' מועד קטן ליום ראשון עמ' א

14 הגמרא מביאה מעשה בפטירת רב חסדא בדומה לתחילת
15 המעשה הקודם: כי נח נפשיה דרב חסדא, סבור לאותוכי ספר תורה
16 אפורייה לומר בשבחו קיים זה מה שכתוב בזה. אמר להו רבי
17 יצחק, וכי מילתא דלרביה רב הונא לא סבורא ליה כמובא לעיל,
18 אנו ניקום ונעביד ליה, הרי ודאי אין רצונו בכך.
19 המשך המעשה: לאחר שקרעו תלמידיו, סבור דלא למישלל
20 קרעיהו - חשבו שאסור להם אף לתפור בדרך ארעי את הקרע.
21 אמר להו רבי יצחק בר אמי אין הדין כך, ששנינו בברייתא, חכם
22 שמת וקרעו עליו, בין שהחירו שניהם אל מאחורי המטה, שוללין
23 הקרע.
24 מעשה נוסף בענין פטירת צדיקים: כי נח נפשיהו דרב הונא
25 ורב המנונא, אסקיניהו להתם - העלום לארץ ישראל לקבורה,

1 למערת רבי חייא, ושם היו קבורים רבי חייא ובניו יהודה וחזקיה,
2 והוה נני [-שוכב] יהודה מימיניה דאבונה, וחזקיה משמאליה של
3 אביו. אמר ליה יהודה לחזקיה אחיו, קום מהוכתיך - קום ממקום
4 קבורתך, דלאו אורח ארעא דקאים רב הונא - אין זה דרך ארץ
5 שיקבר רב הונא מבחוץ. ואכן החל חזקיה לקום, ובהרי דקאים -
6 בעוד שהוא קם, קם בהריה עמודא דנורא - התרומם עמו עמוד
7 של אש, חזייה - ראה זאת רב תנא ואיפעיית [-נבהל], וכדי שלא
8 תפגע בו האש וקפיה לארזייה - העמיד את ארונו של רב הונא
9 כנגדה, ונפק אתא - ויצא מן המערה בפחד ומורא והשאיר את
10 ארונו של רב הונא עומד. מסיימת הגמרא: והאי דלא איענש ענש
11 - מה שלא נענש ונשרף על ידי עמוד האש היה זה רק משום
12 דקפיה - שהעמידו לארזייה דרב הונא שאילולא זאת היתה
13 שורפתו האש.

המשך ביאור למס' מועד קטן ליום שלישי עמ' א

10 ככלי זכוכית לבנה שהיא יקרה יותר, ועניים ככלי זכוכית צבועה
11 הפשוטה יותר. והיו עניים מתבוישין בכך, ולכן התקינו שיהו הכל
12 משקין זכוכית צבועה, מפני כבודן של עניים. תקנה נוספת:
13 בראשונה היו מנלין בלוויה פני המתים העשירים להרבות בהספדם,
14 ומכסין פני המתים העניים מפני שהיו מושחרין פניהן מפני הרעב
15 שבשעת הפצורת. והיו עניים החיים מתבוישין בכך, ולכן התקינו
16 חכמים שיהו מכסין את פני הכל בלוויה, מפני כבודן של עניים.
17 תקנה נוספת: בראשונה היו מוציאים לקבורה את המתים העשירים
18 בדרךנש - מיטה של עור, ועניים

גמרא

1 ברייתא המבארת טעם התקנה לא להביא אוכל לאבלים בכלים
2 מהודרים: תנו רבנן, בראשונה היו מוליכין את האוכל בבית האבל
3 לסעודת הבראה, עשירים בקלתות [-סלים] של פסח ושל זהב,
4 ועניים בסלי נצרים [-ענפים] של ערבה קלופה. והיו העניים
5 מתבוישים, ולכן התקינו חכמים שיהו הכל מביאין בסלי נצרים של
6 ערבה קלופה, מפני כבודן של עניים שלא יתביישו בכליהם.
7 ברייתא נוספת של תקנות חכמים שלא לבייש את העניים: תנו
8 רבנן, בראשונה היו משקין בבית האבל בסעודת הבראה, עשירים

51 בבדיקת מים מרים שאם נטמאה מתה, אלא הצילנו.
 52 הספדים נוספים על צדיקים שנפטרו: (תנין יוחנן זירא אבא יעקב
 53 יופי שמואל חייא מנחם, זה סימן לשמות האמוראים המוזכרים
 54 להלן). רבי תנין, תתניה דבי נשיאה תנה – היה חתן הנשיא, ולא קא
 55 הוה ליה בני, ובעא רחמי וקוה ליה, אך בההוא יומא דתנה ליה בן, נח
 56 נפשיה של האב רבי חנין. פתח עליה ההוא ספדנא, השמחה בלדת
 57 הבן לתונה נהפכה, הששון בהכנסתו בברית ויגון האבל נדבקו,
 58 ובעת שמחתו בפדיון הבן נאנח – נהפכו הימים לימי אבלות. ובעת
 59 תנינתו בבן, אבד תנינו [–רב חנין]. מסיימת הגמרא: אפיקו ליה –
 60 קראו שם בנו תנין, על שמה – על שם רבי חנין.
 61 הספד נוסף: בי נח נפשיה דרבי יוחנן, פתח עליה רבי יצחק בן
 62 אלעזר, קשה היום שנפטר בו לישראל כיום בא [–ששקעה] השמש
 63 בצעהרים, דכתיב (עמוס ח ט) 'והיה ביום ההוא וגו' והבאתי השמש
 64 בצעהרים, ואמר רבי יוחנן, 'ביום ההוא' זה יומו של יאשיהו – היום
 65 שבו נהרג יאשיהו, וכך גם פטירת רבי יוחנן נחשבת כביאת השמש
 66 בצעהרים.
 67 מעשה שאירע בפטירת רבי יוחנן: בי נח נפשיה דרבי יוחנן, ותיב
 68 רבי אמי תלמידו אבלות שבעה ושלושים. אמר רבי אבא ברבי דרבי
 69 חייא בר אבא, רבי אמי דעבד כר, לגרמיה [–לדעתו] הוא דעבד, ואין
 70 הלכה כן, דהכי אמר אבי רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, אפילו
 71 רבו שלימדו חכמה אינו יושב עליו אלא יום אחד, ולא שבעה
 72 ושלושים.
 73 ההספד על פטירת רבי זירא: רבי זירא נולד בבבל ועלה לארץ
 74 ישראל (כתובות קיב). בי נח נפשיה דרבי זירא בארץ ישראל, פתח
 75 עליה ההוא ספדנא, ארץ שנער [–בבל] חרה וילדה את רבי זירא,
 76 וארץ צבי – ארץ ישראל גידלה ששועיה של שנער שהוא רבי
 77 זירא, ועתה שנפטר 'אוי נא לה' אמרה רבת [–טבריא], בי אבדה
 78 פלי חמדתה.
 79 מעשים בפטירת צדיקים שאף הבריאה חופצים שבה התאבלו
 80 עליהם: בי נח נפשיה דרבי אבהו, אחיתו עמודי דקברי פנא –
 81 עמודים שבעיר קיסרי הורידו מים כעין דמעות. בפטירתו דרבי
 82 יופי שהיה גר בציפורי, שפעו מרובי דציפורי דמא – מרובי ציפורי
 83 הורידו דם. בפטירתו דרבי יעקב, אתתמיא בוכבי ביממא – נראו
 84 כוכבים ביום, שנשנתו סדרי העולם מרוב צער. בפטירתו דרבי
 85 אפי, איעקרו כל אילניא להרעיש העולם על פטירתו. בפטירתו
 86 דרבי חייא, נחיתו ביפי דנורא מרקיעא – ירדו אבני אש מן השמים.
 87 בפטירתו דרבי מנחם ברבי (יוסי) [סימאי], אישתעו צלמניא –
 88 נתמעכו צורות הצלמים והפרצופים שעל המטבעות, והוה
 89 למחלצניא – ונהיו חלקים כמי שהוחלקו במחלציים. בפטירתו דרבי
 90 תנחום בר חייא, איתקצצו כל אנדרטיא – נקצצו כל האנדרטאות
 91 שהם צורות הצלמים שעושים על שם מלכים שמתו. בפטירתו
 92 דרבי אלישיב, איתתרו שבעין מתרתא בנהדעא – חתרו גנבים
 93 שבעים חתירות בבתי שבהרדעא עירו, שבחיינו היתה שמירה
 94 מהם בזכותו. בפטירתו דרב תמנא, נחיתו ביפי דכרדא מרקיעא –
 95 ירדו אבני ברד מן השמים. בפטירתו דרבה ובפטירת רב יוסף, נשוק
 96 ביפי דפרת אהרדי – נשברו גשרים בצורת כיפה שעל נהר פרת,
 97 ונשקו [–נדבקו] זה לזה. בפטירתו דאפי ובפטירת רבא, נשוק ביפי
 98 דדגלת – שעל הנהר חידקל אהרדי. בי נח נפשיה דרבי משרשיא,
 99 מעון דיקלי שיצי – הצמיחו הדקלים קוצים תחת תמרים.
 100 ברייתא המבארת דין אבל שקורע ואינו מאחה הקרע: תנו רבנן,

1 והטעינו ארונותיהם על גמלים שהלכו זה לצד זה. בי מטו אנשיה
 2 – כשהגיעו לגשר צר שאין בו מקום לשניהם, קמו גמלי – נעצרו
 3 הגמלים מאליהם. אמר להו ההוא מיעא – סוחר ישמעאלי
 4 לחכמים המלוים, מאי תאי – מדוע נעצרו הגמלים. אמרו ליה, רבנן
 5 דקא עבדי קרא אהרדי – החכמים הנפטרים נותנים כבוד זה לזה,
 6 מר אמר לחבירו, מר ניעול פרישא – כבודו יכנס ויעבור תחילה,
 7 ומר אמר, מר ניעול פרישא. אמר הישמעאלי, דינא הוא דרבה בר
 8 הונא ליעול פרישא – ילך בראשונה, שאף אביו ידוע לחכם, אך רב
 9 המנוא אין ידוע שהיה אביו חכם. ואכן כך היה דחליף גמליה של
 10 ארונו דרבה בר הונא קודם הגמל של רב המנוא. אך לאחר מכן
 11 נתור כביה ושניה – נשרו לחייו ושיניו דההוא מיעא, כעונש על
 12 ביזוי רב המנוא.
 13 המשיך המעשה: כשהגיעו לארץ ישראל פתח עליה ההוא ינוקא –
 14 פתח בחור אחד בהספד, גוע ישישים – זרע חכמים הנקראים
 15 ישישים עלה מבבל, ועמו ספר תורה הנקראת ספר מלחמות ה'
 16 (במדבר כא יד). קאת וקפוד שהם עופות רעים ומזיקים הוכפלו לראות
 17 בשוד ושבר הפא משנער [–בבל], כלומר, קללה הוכפלה בעולם
 18 בפטירת הצדיקים. קצה ה' על עולמו וחסם ממנו נפשות, ושםח
 19 פהם שחזרו בטרה, באדם השמח בכלה חדשה. ה' שהוא רוכב
 20 ערבות, שש ושמה כבא אליו נפש נקי וצדיק.
 21 הספד על צדיק אחר: בי נח נפשיה דרבינא, פתח עליה ההוא
 22 ספדנא, עצי תמרים הניעו ראש מרוב צער על צדיק שיש לו רק לב
 23 אחד לאביו שבשמים כהמר שיש לו לב אחד (סוכה מה). ולכן נשים
 24 לילות פמיים בהספד [על המשים לילות פמיים ללמוד תורה].
 25 מעשה בענין הספד על צדיק: אמר ליה רב אשי לבר קיפוק הספדן,
 26 ההוא יומא – ביום פטירתי מאי אמרת עלי בהספדך. אמר ליה,
 27 אמינא – אומר עליך שלשה משלים: א. אם בצדיקים גדולים
 28 כארזים נפלה שלהבת אש מיתה, מה יעשו החלשים כאיוזי קור.
 29 ב. אם אף ליונתן הדג הגדול ביותר פתחה הועלה ליבשה להמיתו,
 30 מה יעשו דני דקן [–אגס] הקטנים. ג. אם פמימי נחל שומף נפלה
 31 חכה – צימאון ושרב והתייבש, מה יעשו מי גבים – הגומות
 32 שבקרקע, הרי בקל יתייבשו. אמר ליה בר אבין הספדן לבר קיפוק,
 33 חס ושלום דחכה ושלהבת בצדיקי אמינא – חלילה לדמות פטירת
 34 צדיקים לדג הנתפס בחכה או לארזים נשרפים. שאלו בר קיפוק,
 35 ומאי אמרת. השיב בר אבין, אמינא, כבו לאבלים הנשארים
 36 שאיבדו את הצדיק, ולא לאבדיה שהיא נשמת הצדיק עצמה,
 37 שהיא הולכת למנוחה, ואנו נשארים לאנחה. שמע רב אשי וחלש
 38 דעתיה עליהו – על דבריהם שדימוהו לשלהבת ולאבידה, ולכן
 39 נענשו ואתהפוך פרעיהו – התהפכו רגליהם והיו דורכים על גב
 40 הרגל, ובההוא יומא שנפטר לא אתו שניהם לאספודיה, שנגרמה
 41 להם תקלה מחמתו. מסיימת הגמרא: ותנינו מה דאמר רב אשי
 42 (במות קג) על דברי אממר שמי שרגלו הפוכה ודורך בגב הרגל
 43 אינו יכול לחלוץ, שמפני כך לא בר קיפוק חליין ולא בר אבין חליין,
 44 שהרי התהפכו רגליהם.
 45 מעשה נוסף בבר אבין: רבא, בי הוה אתא לדגלת – נהר חידקל
 46 וביקש לעבורו, אמר ליה לבר אבין, קום אימא מילתא – שא תפילה
 47 שאעבור את הנהר בשלום. קא ואמר, באו רוב שלישיית – בא רבא
 48 השקול כרוב ישראל הקרויים 'שלישיית' לעבור במים, וזכר ה'
 49 ורחם. ואף שתעינו וסרנו מאתריה באשה הסוטה מבעלה, אל
 50 תניחננו ותעשה עמנו פאות מי מרה – כסימן שעושים לסוטה

במתן תורה הייתה ההתחלה (החלו לעשות), ובימי אחשורוש (בזמן גזירת המון) הייתה הקבלה, וקבל היהודים.

זה שהקדימו נעשה לנשמע במתן תורה הייתה רק הקבלה, ובימי אחשורוש קיימו מה שקבלו.